

/Логотип/

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2022-жылдын 18-октябры

Минск шаары

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң Коллегиясынын төмөнкү курамы:

төрагалык кылуучу, соттун төрагасы Э.В. Айриян,

баяндамачы сот Г.А. Скрипкина,

судьялар Ажибраимова А.М., Баишев Ж.Н., Колос Д.Г., Нешатаева Т.Н., Сейтимова В.Х., Туманян А.Э, Федорцов А.А., Чайка К.Л.,

сот отурумунун катчысы К.С. Абдылдабеванын катышуусунда иштин материалдарын изилдеп, баяндамачы сотту угуп, Евразия экономикалык бирлигинин сотунун статутунун 46, 47, 50, 68, 69, 73-75, 96, 98-пункттарын, Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун регламентинин 72, 75, 85-беренелерин таянып,

Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Юридикалык өкүлчүлүк борборунун 2019-жылдын 20-декабрдагы Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттердин эмгекчилерин пенсиялык камсыздоо жөнүндө макулдашуунун 3-беренесинин жоболорун тактоо жөнүндө арызы боюнча консультациялык корутунду берет.

I. Өтүнмө берүүчүнүн суроосу

Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Соттук өкүлчүлүк борбору (мындан ары - арыз берүүчү) Евразия экономикалык бирлигинин Сотуна (мындан ары - Сот) 2019-жылдын 20-декабрындагы Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттердин кызматкерлерин пенсия менен камсыздоо жөнүндө макулдашуусунун (мындан ары – Макулдашуу) 3-беренесинин жоболорун түшүндүрүү тууралуу арыз менен кайрылган.

Өтүнмө берүүчү Макулдашуунун 3-беренесине ылайык кызматкерлердин пенсиялык укуктарын калыптандыруу пенсиялык төгүмдөрдүн эсебинен иш менен камсыз кылуучу мамлекеттердин жарандарынын пенсиялык укуктарын калыптандыруу сыяктуу шарттарда жана тартипте жүзөгө ашырыларын белгилейт.

Макулдашуунун жогоруда көрсөтүлгөн беренесинин негизинде Евразия экономикалык бирлигинин (мындан ары - ЕАЭБ, Бирлик) мүчө-мамлекеттеринин Кыргыз Республикасында иштеген жарандары Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөөгө милдеттүү.

Өтүнмө берүүчү «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын 2004-жылдын 24-январындагы № 8 Мыйзамы менен азыркы учурда убактылуу жүргөн чет өлкөлүк жарандарга карата камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери Кыргыз Республикасынын жарандарына карата колдонулган тарифтерден айырмаланарын белгилейт. Кыргыз Республикасынын 2021-жылдын 15-ноябрындагы № 132 мыйзамы менен жогоруда аталган Мыйзамга өзгөртүүлөр киргизилип, чет өлкөлүк жарандар жана Кыргыз Республикасынын жарандары үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүн чегерүү өлчөмү теңдештирилди. Бирок мындай өзгөртүүлөр 2022-жылдын 1-ноябрынан тарта күчүнө кирет.

Бул Макулдашууну ишке ашырууда өтүнмө берүүчү айрым пункттарды такташы керек болгондуктан, ал Соттон төмөнкү маселелер боюнча түшүндүрмө берүүнү өтүнөт:

1) Эгер ЕАЭБге мүчө мамлекеттин мыйзамында колдонулган бул тариф ар кандай категориядагы адамдарга колдонулган эки башка тариф болсо, Макулдашуунун 3-беренесинин 1-пунктун ЕАЭБ өлкөлөрүндө убактылуу жүргөн чет өлкөлүк жарандарга карата колдонулуучу камсыздандыруу төгүмдөрүнүн коюмдарын (тарифтерин) (3%) ЕАЭБге мүчө мамлекеттердин жарандарына гана колдонулуучу тарифтерге (27,25%) теңдөө үчүн негиз катары алынып же алынбашы;

2) Кыргыз Республикасында убактылуу жүргөн ЕАЭБ мамлекеттеринин жалданган жумушчу жарандары 2021-жылдын 1-январында күчүнө кирген Макулдашуунун 3-беренесинин 1-пунктуна таянып, эгер Кыргыз Республикасынын мыйзамында чет өлкөнүн жарандары үчүн 3% өлчөмүндөгү тариф орнотулуп, бирок тарифтердин жогорулаганы тууралуу өзгөрүүлөр 2022-жылдын ноябрында гана күчүнө кире турган болсо, Кыргыз Республикасынын жарандары менен бирдей болгон 27,25% камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөп же төлөбөшү керектиги.

II. Соттогу жол-жобо

2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимге (мындан ары - Статут, Келишим) № 2 тиркемеси болуп саналган Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун 46-пунктуна ылайык, Сот, Бирликтин мүчө-мамлекетинин же

органынын суроо-талабы боюнча Келишимдин, Бирликтин ичиндеги эл аралык келишимдердин жоболорун жана Бирликтин органдарынын чечимдерин түшүндүрүп берет.

Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2014-жылдын 23-декабрындагы №101 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламентинин 72-беренесине (мындан ары - Соттун Регламенти) ылайык, түшүндүрүү тууралуу арыздар боюнча сот өндүрүшүнө түшүндүрүү тууралуу арыз берүү, түшүндүрүү тууралуу арыздагы маселеге тийиштүү документтер жана материалдар же андай документ жана материалдардын күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү, ошондой эле Соттун консультативдик корутундусун даярдоо кирет.

Соттун Чоң коллегиясынын 2022-жылдын 20-июнундагы Токтому менен түшүндүрүү жөнүндө арыз өндүрүшкө кабыл алынган.

Ишти Соттун кароосуна даярдоонун алкагында арыздануучудан, Евразиялык экономикалык комиссиядан, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунан, Беларусь Республикасынын Эмгек жана социалдык коргоо министрлигинен, Россия Федерациясынын Эмгек жана социалдык коргоо министрлигинен, Армения Республикасынын Эмгек жана социалдык маселелер министрлигинен, Россия Федерациясынын Өкмөтүнө караштуу Мыйзам чыгаруу жана салыштырма укук институтунан, Мыйзам чыгаруу институтунан, Казакстан Республикасынын мыйзам чыгаруу жана укуктук маалымат институтунан, Беларусь Профсоюздар Федерациясынын "МИТСО" эл аралык университети" билим берүү мекемесинен жооптор алынган.

III. Соттун тыянактары

Статуттун 50-пунктуна таянып, Сот 1969-жылдын 23-майындагы Эл аралык келишимдер тууралуу Вена конвенциясынын (мындан ары - Вена конвенциясы) 31-беренесинин жоболорун эске алуу менен, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптери жана нормаларынын негизинде Келишимдин жоболорунун ортосундагы жана Бирлик органдарынын чечимдери менен болгон тутумдук байланышын чечмелейт. Ага ылайык келишим өзүнүн шарттарына жана алардын контекстинде жана келишимдин объектисинин жана максатынын негизинде бериле турган кадимки мааниге ылайык ак ниеттүүлүк менен чечмеленүүгө тийиш.

1. "Эмгек миграциясы" жөнүндө Келишимдин XXVI бөлүмүнүн 96-беренесинин 1 жана 3-пункттарына ылайык, мүчө мамлекеттер Бирликтин алкагында эмгек миграциясын жөнгө салуу чөйрөсүндөгү саясатты макулдашуу, ошондой эле мүчө мамлекеттерде алар тарабынан эмгек ишмердиги жүзөгө ашырылышы үчүн мүчө мамлекеттердин

эмгекчилерин тартуу жана иреттүү тандап алууга көмөк көрсөтүү боюнча кызматташат.

Соттун 2018-жылдын 7-декабрындагы консультативдик корутундусунда баяндалган укуктук позициясына ылайык, Евразия экономикалык комиссиясынын арызы боюнча эмгекчилер Бирликтин мыйзамдарынын маанисинде Бирликтин алкагында бирдиктүү статуска ээ жана Келишимде берилген укуктардан жана мыйзамдуу кызыкчылыктардан пайдаланат.

Каралып жаткан арызга карата Соттун Чоң палатасы эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун калыптандыруу жана Бирликтин алкагында эмгек миграциясына көмөк көрсөтүү мүчө мамлекеттерде иштегендерге тиешелүү укуктарды жана кепилдиктерди берүү, анын ичинде пенсия менен камсыздоо менен түздөн-түз байланыштуу экенин констатациялайт.

Келишимдин 98-беренесинин 3-пунктунун 3-абзацына ылайык, мүчө мамлекеттердеги эмгекчилерди пенсиялык камсыздоо жана алардын үй-бүлөлөрүн камсыздоо алар туруктуу жашаган мамлекеттин мыйзамы, ошондой эле мүчө мамлекеттердин ортосундагы айрым эл аралык келишим, бул учурда 2019-жылдын 20-декабрындагы макулдашууга ылайык жөнгө салынат.

2. Макулдашуунун 14-беренесинин 4-пунктуна ылайык, акыркысы депозитарий дипломатиялык каналдар аркылуу мүчө мамлекеттердин Макулдашуунун күчүнө кириши үчүн зарыл болгон мамлекеттик ички жол-жоболорду аткаргандыгы жөнүндө акыркы жазуу жүзүндөгү билдирүүнү алган күндөн тартып күчүнө кирет.

Бирликтин бардык мүчө мамлекеттери дипломатиялык каналдар аркылуу депозитарийге (Евразия экономикалык комиссиясы) Макулдашуунун күчүнө кириши үчүн зарыл болгон бардык мамлекеттин ичиндеги жол-жоболор аткарылгандыгын жазуу жүзүндө кабарлап, ошону менен Вена конвенциясынын 24-беренесинин 2-пунктуна ылайык анын милдеттүүлүгүнө макулдугун билдиришип, 2021-жылдын 1-январынан тартып Келишимде сүйлөшүп келишкен нерселерди аткаруу боюнча милдеттенмелерди алышты.

3. Макулдашуунун 3-беренесинин 1-пунктуна ылайык, кызматкерлердин пенсиялык укуктарын түзүү пенсиялык чегерүүлөрдүн эсебинен жумушка орношуу мамлекеттеринин жарандарынын пенсиялык укуктарын калыптандыруу сыяктуу эле шарттарда жана тартипте жүзөгө ашырылат. Макулдашуунун 1-беренесинде белгиленгендей, жумушка орношуу мамлекети деп анын аймагында кызматкердин пенсиялык укуктары түзүлгөн же түзүлө турган Бирликке мүчө мамлекет түшүнүлөт.

Келишимдин 96 жана 98-беренелери менен бирге Макулдашуунун

баяндалган ченемдерин айкындоо Соттун Чоң коллегиясына корутунду чыгаруу үчүн негиздерди берет. Ага ылайык, Бирликтин мүчө мамлекеттери аныктаган пенсия менен камсыздоо боюнча укуктук мамилелердин катышуучуларына эмгекчилердин пенсиялык укуктарын түзүү, эмгек пенсиясын алуу укугуна ээ болуу максатында төлөмдөрдү төгүү милдети жүктөлөт. Өз кезегинде Бирликтин бирдиктүү эмгек ресурстарынын рыногун куруу укугу кызматкерлердин пенсиялык укуктарын калыптандыруу үчүн шарттардын жана жол-жоболордун теңдигин кепилдейт, алардын аткарылышы улуттук мыйзамдарга ылайык камсыз кылынат.

Соттун Чоң коллегиясы Макулдашуунун 3-беренесинин 1-пунктунун ченеминде белгиленген кызматкерлердин пенсиялык укуктары жана жумушка орношуу мамлекетинин жарандарынын пенсиялык укуктары маселелери боюнча теңдик принциби түздөн-түз пенсиялык укуктун компоненттеринин бири катары пенсиялык төгүмдөрдү түзүүнүн шарттары жана тартибине кирет деп эсептейт.

4. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 3-пунктуна ылайык, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптери жана нормалары, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамына ылайык күчүнө кирген эл аралык келишимдер Кыргыз Республикасынын укуктук тутумунун курамдык бөлүгү болуп саналат. Ээл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптери жана нормалары жана эл аралык келишимдерди колдонуу тартиби жана шарттары мыйзам тарабынан аныкталат.

Кыргыз Республикасынын 2014-жылдын 24-апрелиндеги №64 "Кыргыз Республикасынын эл аралык келишимдери тууралуу" мыйзамынын 24-беренесине ылайык, эл аралык келишимдер Кыргыз Республикасында эл аралык келишимдердин өзүндө каралган, ошондой эле эл аралык келишимдин ченемдерине ылайык тартипте жана мөөнөттө күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын 1997-жылдын 21-июнундагы "Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу тууралуу" №57 мыйзамынын 1-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, Кыргыз Республикасы катышкан белгиленген мыйзам тартибинде күчүнө кирген эл аралык келишимдерде бул Мыйзамда камтылгандан башка эрежелер каралса, анда бул эл аралык келишимдерде белгиленген эрежелер колдонулат.

Кыргыз Республикасынын 1996-жылдын 17-июнундагы №20 "Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу тууралуу" мыйзамынын 21-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык камсыздандыруу төлөмдөрүнүн өлчөмү Кыргыз Республикасынын "Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төлөмдөрүнүн тарифтери тууралуу" мыйзамы боюнча орнотулат.

Кыргыз Республикасынын 2021-жылдын 15-ноябрындагы №132 мыйзамы менен Кыргыз Республикасынын 2004-жылдын 24-январындагы "Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери тууралуу" №8 мыйзамына өзгөртүүлөр киргизилип, камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жаңы коюмдары бекитилген.

Соттун Чоң коллегиясы белгилегендей, Кыргыз Республикасынын улуттук мыйзамдары ЕАЭБге мүчө мамлекеттерде иштеген жана жумушка орношкон мамлекеттердин жарандарынын пенсиялык укуктарын коргоо бөлүгүндө Макулдашууга ылайык келерин белгилейт.

Бирликке мүчө мамлекеттердин ар биринде пенсиялык төгүмдөрдүн жаңы (бирдиктүү) тарифин киргизүү тартиби жөнүндө маселе алардын ички компетенциясына кирет.

5. Жогоруда айтылгандарды эске алуу менен Соттун Чоң коллегиясы Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Соттук өкүлчүлүк борборунун суроолоруна төмөнкүдөй жоопторду берет:

5.1. Макулдашуунун 3-беренесинин 1-пункту пенсиялык төгүмдөрдүн эсебинен пенсиялык укуктарды түзүүнүн бирдей шарттарын жана тартибин белгилейт жана ЕАЭБге мүчө мамлекеттерде иштегендерге жана жарандарына карата пенсиялык төгүмдөрдүн коюмдарын (тарифтерин) теңдөө үчүн негиз болуп саналат.

5.2. Макулдашуу 2021-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирген жана Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттерде колдонулат.

IV. Корутунду жоболор

Ушул консультативдик корутундунун көчүрмөсү Өтүнмө берүүчүгө жиберилсин.

Консультативдик корутундунун тексти Соттун расмий интернет-сайтында жарыялансын.

Төрагалык кылуучу

Э.В.Айриян

Соттор

А.М.Ажибраимова

Ж.Н.Баишев

Д.Г.Колос

Т.Н.Нешатаева

В.Х.Сейтимова

Г.А.Скрипкина

А.Э.Туманян

А.А.Федорцов

К.Л.Чайка